

Ouderen en Bewegen

Verkenkend onderzoek
naar het aanbod en de coördinatie van beweegactiviteiten
onder Stichtingen Welzijnswerk voor Ouderen

Drs. Elles Janssen
Drs. Roger Gelissen

Ouderen en Bewegen

Verkenkend onderzoek
naar het aanbod en de coördinatie van beweegactiviteiten
onder Stichtingen Welzijnswerk voor Ouderen

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Inleiding 1

1.1 Achtergrond en doel van het onderzoek 1

1.2 Indeling van de rapportage 2

Hoofdstuk 2

Opzet van het onderzoek 3

2.1 Vraagstellingen en methode 3

2.2 Respons 4

2.3 Profiel van de deelnemende organisaties 5

Hoofdstuk 3

Aanbod van beweegactiviteiten 6

3.1 Huidig aanbod 6

3.2 Bereik van specifieke doelgroepen 8

Hoofdstuk 4

Coördinatie van beweegactiviteiten 11

4.1 Netwerk 11

4.2 Rol van de eigen organisatie 12

4.3 Behoeftte aan ondersteuning 13

Hoofdstuk 5

Gevolgen van de Wmo 15

5.1 Gevolgen voor beweegactiviteiten 15

5.2 Rol van de SWO's 16

Hoofdstuk 6

Adoptie van coördinerende taken 17

6.1 Theoretisch kader 17

6.2 Indeling in adoptiecategorieën 19

6.3 De early market versus de mainstream 20

6.4 Identificering van de niche 22

Hoofdstuk 7

Samenvattende conclusies en aanbevelingen 26

7.1 Inleiding 26

7.2 Voornaamste uitkomsten 26

7.3 Aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van de spilfunctie 28

Bijlage 1

Aankondiging vragenlijst 31

Bijlage 2

Vragenlijst SWO's Ouderen en Bewegen met frequenties 32

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Achtergrond en doel van het onderzoek

In het Meerjaren campagneplan 'Vooruit Bewegen' van het NISB worden plannen uiteengezet voor een landelijke beweegcampagne in de periode 2007 tot en met 2010. In het Meerjarenplan wordt doorgegaan op de weg die in de eerste meerjarenperiode (FLASH! 2003-2006) is ingezet, maar er worden ook nieuwe keuzes gemaakt. Op basis van huidige inzichten is in 'Vooruit Bewegen' vooralsnog een aanpak ontwikkeld, die in hoofdlijnen de koers uitzet voor de nieuwe campagneperiode. In de afzonderlijke, later in te dienen, werkplannen zal door NISB meer op detailniveau worden ingegaan op de specifieke interventies en de organisatorische randvoorwaarden.

Eén van deze specifieke interventies is gericht op ouderen. Ouderen vormen een belangrijke doelgroep (met name ouderen met lage SES), omdat deze relatief vaak semi- en inactief zijn, er daarom bij hen de meeste beweegwinst valt te halen en de gezondheidsrisico's en –kosten daar het hoogst zijn.

Professionals, opinieleiders en lokale netwerken krijgen een belangrijke taak in de komende campagneperiode, zo wordt in het Meerjaren campagneplan duidelijk gemaakt. Het zijn deze partijen die 'kennis hebben van de markt, toegang tot die markt en eigen inzichten en expertise hebben om die markt te bewerken'. Om de betrokkenheid van relevante intermediaire partijen binnen lokale en regionale netwerken bij het realiseren van de 'Vooruit Bewegen' doelstellingen zoveel mogelijk te optimaliseren, is het van belang een (beter) beeld te krijgen van de voorwaarden waaronder deze partijen (en netwerken), mede gelet op hun eigen agenda en doelstellingen, daartoe bereid zijn.

Commitment van relevante marktpartijen, die bewegingsstimulering niet per se tot hun core-business rekenen, kan alleen verkregen worden als er in het 'gebodene' genoeg voor henzelf zit.

ResCon is gevraagd ter voorbereiding op nadere precisering van de te volgen aanpak / bredere diffusie van activiteiten gericht op de doelgroep ouderen, een marktverkenning uit te voeren onder relevante intermediaire partijen die mede uitvoering geven aan activiteiten op dit terrein.

Deze marktverkenning is uitgevoerd bij alle SWO's (Stichtingen Welzijn Ouderen). De keuze om SWO's als primaire doelgroep in het onderzoek te betrekken komt voort uit de veronderstelling dat SWO's op lokaal en regionaal niveau als spilorganisaties in deze setting beschouwd kunnen worden.

In het onderzoek is niet alleen in kaart gebracht welke mogelijkheden deze organisaties zelf zien om (vanuit hun eigen doelstellingen) bij te dragen aan de campagnedoelstellingen, maar ook welke verwachtingen zij van anderen op dit terrein hebben.

De marktverkenning is opgezet vanuit theoretische uitgangspunten die gebaseerd zijn op de theorie van 'diffusie van innovaties' Rogers (1999)¹ en Moore (2002)². Op deze manier is het mogelijk organisaties, die in dit onderzoek betrokken zijn, in te delen naar de bereidheid om 'vernieuwingen' op het terrein van bewegingsstimulering te adopteren.

Verder is het aan de hand van op deze theorie uitgevoerde analyses op de verzamelde data mogelijk om dat segment in de 'SWO-markt' (ook wel de 'niche' genoemd) te vinden dat een sleutelrol kan spelen bij brede implementatie en coördinatie van beweegactiviteiten gericht op ouderen. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de bevindingen uit het onderzoek dat is uitgevoerd onder 128 SWO instellingen.

1.2 Indeling van de rapportage

In hoofdstuk 2 worden de onderzoeksvraagstellingen en de methode beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op het aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen door de deelnemende SWO's (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de coördinatie van aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen door SWO's. In hoofdstuk 5 worden de gevolgen van de invoering van de Wmo voor het aanbod en coördinatie van beweegactiviteiten voor ouderen door SWO's besproken. In hoofdstuk 6 wordt uiteengezet hoe SWO's zijn geselecteerd die een sleutelrol kunnen vervullen bij de verdere diffusie van coördinatietaken op het gebied van bewegingsstimulering op lokaal en regionaal niveau. Het zijn juist dit soort taken die, gelet op de campagnedoelstellingen in het kader van 'Vooruit Bewegen' bredere implementatie behoeven.

De voornaamste uitkomsten van het onderzoek worden in hoofdstuk 7 samengevat, resulterend in een eindconclusie en aanbevelingen voor verdere stimulering van coördinerende werkzaamheden m.b.t. beweegactiviteiten voor ouderen.

¹ Rogers, E.M. (1999). *Diffusion of innovations*. Fifth edition. New York: The Free Press.

² Moore, G. (2002). *Crossing the chasm*. New York: Harper Collins.

Hoofdstuk 2

Opzet van onderzoek

2.1 Vraagstellingen en methode

Voor het onderzoek zijn de volgende vraagstellingen geformuleerd:

- Wat is het huidige beweegaanbod van SWO's (aantal soorten beweegactiviteiten, bereik, inzet van gekwalificeerde docenten)?
- Met welke landelijke projecten en initiatieven op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen zijn SWO's bekend?
- In hoeverre is er bereidheid bij betrokkenen om diversiteit aan te brengen in het aanbod op dit terrein?
- In hoeverre is er bereidheid en zijn er mogelijkheden om speciale aandacht te schenken aan moeilijk bereikbare groepen (lage SES en 'inactieven')?
- Met welke organisaties wordt samengewerkt in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen?
- In hoeverre is er sprake van een netwerk van samenwerkende organisaties als het gaat om beweegactiviteiten voor ouderen?
- Wat is de rol van de SWO's binnen dit netwerk?
- Vervullen SWO's een coördinerende rol en zien zij dit als hun taak?
- Aan welke soort ondersteuning hebben SWO's behoefte bij het vervullen van een coördinerende rol?
- Wat is de invloed van de Wmo voor SWO's op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen?
- In welke mate is men in het algemeen geneigd tot het doorvoeren van veranderingen/vernieuwingen?
- Wat zijn opvattingen over de eigen rol hierin en verwachtingen van anderen?
- Welke specifieke organisaties binnen de doelgroep SWO's kunnen als 'niche' aangemerkt worden (dat segment van organisaties binnen de 'SWO-markt' dat een sleutelrol kan vervullen bij verdere diffusie van (coördinatie) activiteiten op het gebied van bewegingsstimulering).
- Welke aanbevelingen kunnen op basis van het onderzoek worden gedaan voor te ondernemen (vervolg)activiteiten gericht op de (coördinatie van) bewegingsstimulering voor ouderen.

Via e-mail zijn SWO's benaderd om mee te doen aan een digitale enquête. Voorafgaand is door de MOgroep aan alle leden een aankondigingmail gestuurd met daarin de vraag om medewerking te verlenen aan het onderzoek. De oproep om deel te nemen aan de enquête is uitgegaan naar mensen in de organisatie die budgettair of programmatisch verantwoordelijk zijn voor beweegactiviteiten voor ouderen, omdat zij degenen zijn die antwoorden kunnen geven op vragen die in het onderzoek zijn gesteld. De concepttekst voor deze oproep, voorzien van een uitleg van het doel van het onderzoek is door ResCon verzorgd (zie bijlage 1).

In de mail is een 'link' meegestuurd, waarin zich de digitale vragenlijst bevindt. Het invullen van de lijst duurde gemiddeld 10 à 15 minuten.

Voorafgaand aan de constructie van de vragenlijst die voor de digitale marktverkenning is ontwikkeld (zie bijlage 2), zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van vijf SWO's. De bedoeling van deze gesprekken was om zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen die uiteindelijk heeft geleid tot voor een voor de doelgroep (SWO's) 'herkenbare operationalisering' van de vraagstellingen. Getracht is om in de kwalitatieve voorronde zowel relatief 'inactieve' als relatief 'actieve' SWO's op het gebied van bewegingsstimulering te betrekken.

De via de digitale enquête verzamelde data zijn geanalyseerd en gerapporteerd aan de hand van de hierboven beschreven vraagstellingen.

2.2 Respons

Als adressenbron voor het onderzoek is de Gids Maatschappelijk Welzijn 2005/2006 gebruikt. Alle organisaties die zijn vermeld onder het hoofdstuk welzijnswerk voor ouderen (met uitzondering van de dependances) zijn per mail aangeschreven. Van SWO's zonder mailadresvermelding zijn de mailadressen, indien mogelijk, via internet bijgezocht.

Per mail zijn 363 SWO's aangeschreven waarvan er uiteindelijk 128 de vragenlijst hebben ingevuld (35% respons). C.a. één derde van de respondenten heeft niet alle vragen beantwoord. Een vaak genoemde reden voor non-respons is gebrek aan tijd.

In tabel 2.1 wordt getoond hoe de deelnemende SWO's zijn verspreid over de 12 provincies.

Tabel 2.1 Deelnemende organisaties per provincie

	N
Zuid Holland	29
Gelderland	22
Noord Holland	16
Noord Brabant	15
Utrecht	13
Overijssel	9
Limburg	8
Groningen	7
Friesland	5
Drenthe	3
Flevoland	1
Zeeland	0
Totaal	128

2.3 Profiel van de deelnemende organisaties

Een derde van de ondervraagde SWO's richt zich uitsluitend op ouderenwerk. Ruim een kwart (27%) richt zich daarnaast ook op andere doelgroepen, maar in beperkte mate. De grootste groep, ruim 40%, richt zich op welzijnswerk in brede zin, voor alle kwetsbare groepen burgers.

Om een beeld te kunnen schetsen van de omvang van de SWO's is gevraagd hoeveel mensen werkzaam zijn binnen de organisatie. Gemiddeld zijn er zo'n 20 mensen werkzaam (minimaal 0, maximaal 99; SD: 26.5), uitgedrukt in het aantal fte's betaald werk. Het gaat hierbij niet om ingehuurd krachten die nodig zijn voor het faciliteren van activiteiten zoals docenten, maar om kern- en staftaken zoals organisatie en administratie.

Per organisatie zijn daarnaast gemiddeld 195 (minimaal 0, maximaal 999; SD: 180) vrijwilligers werkzaam voor de organisatie.

Tevens is gevraagd naar het aantal locaties (dienstencentra/accommodaties) in eigen beheer. Gemiddeld hebben de ondervraagde SWO's vier locaties in eigen beheer (minimaal 0, maximaal 45; SD: 6.1).

Hoofdstuk 3

Aanbod van beweegactiviteiten

In dit hoofdstuk wordt het aanbod van beweegactiviteiten besproken. Eerst wordt ingegaan op het huidige aanbod in gemeenten en de bekendheid van SWO's met landelijke projecten op het gebied van bewegingsstimulering voor ouderen. In de tweede paragraaf wordt ingegaan op het bereik van specifieke doelgroepen.

3.1 Huidig aanbod

Bijna de helft van de ondervraagde SWO's is van mening dat de eigen gemeente redelijk veel (42%) tot veel (4%) aandacht geeft aan bewegen voor ouderen in haar huidige beleidsnota (2006). Bijna een kwart noemt de aandacht van de gemeente voor dit onderwerp weinig, 9% veel te weinig en 5% geeft aan dat de gemeente in haar huidige beleidsnota geen aandacht geeft aan bewegen voor ouderen.

Gemiddeld is in 2006 69% (minimaal 0%; maximaal 100%) van de totale kosten van de organisatie door de gemeente gedekt.

Aan de SWO's is gevraagd hoe men het huidige aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen in de eigen gemeente beoordeelt. Bijna drie kwart van de SWO's is van mening dat het huidige aanbod voldoende (61%) tot ruim voldoende is (13%).

Verder beoordeelt 17% het aanbod als onvoldoende tot veel te weinig. Tot slot geeft 9% aan te weinig zicht te hebben op het aanbod als geheel.

Ongeveer de helft van de ouderen tussen 55 en 75 jaar voldoet niet aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen: minimaal op 5 dagen per week een half uur per dag matig intensief bewegen³.

Aan de SWO's is gevraagd in hoeverre het volgens hen mogelijk is om deze ouderen er toe aan te zetten meer te gaan bewegen. Ruim een derde (37%) van de ondervraagde geeft aan heel goed mogelijk (1%) tot redelijk goed (36%) mogelijk; ruim de helft antwoordt beperkt mogelijk en 13% lastig (9%) tot heel lastig (4%).

Vervolgens is gevraagd met welke landelijke projecten SWO's bekend zijn (zie tabel 3.1).

³ Onderzoek van TNO, in Rapportage Sport 2006, SCP.

Tabel 3.1 Bekendheid met landelijke projecten

	Mee bekend als onderdeel van het aanbod %	Bekend met activiteiten %	Bekend van naam %	Nooit van gehoord %
Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO)	85	10	3	2
Valpreventie Senioren	51	33	14	2
GALM/SCALA	39	34	16	11
Cursussen gericht op het veranderen van de leefstijl	13	51	31	5
Valpreventie Alloctonen Ouderen	8	16	32	43
Taskforce 50 +	4	11	44	40
Nationaal Actieplan Sport en Bewegen	1	13	53	33
Communities in Beweging (CIB)	1	6	19	74

N=99

Bijna alle SWO's (95%) zijn bekend met het landelijke project Meer Bewegen voor Ouderen. Het merendeel van de SWO's (85%) heeft dit project opgenomen in het beweegaanbod.

Tevens het merendeel (84%) is bekend met het project Valpreventie Senioren. Dit project is door ongeveer de helft van de ondervraagde SWO's opgenomen in het huidige aanbod.

Ondanks een redelijk grote bekendheid van cursussen gericht op het veranderen van de leefstijl (31% van naam, 51% bekend met de activiteiten) heeft slechts 13% van de ondervraagden deze cursussen opgenomen in het aanbod van de organisatie.

Minder bekend is het project Communities in Beweging (CIB). Bijna 74% heeft nog nooit van dit project gehoord.

3.2 Bereik van specifieke doelgroepen

Aan de SWO's is gevraagd of zij het als taak beschouwen om extra inspanningen te verrichten om specifieke doelgroepen te bereiken. Tabel 3.2 geeft een overzicht van de gegeven antwoorden.

Tabel 3.2 Beschouwen de SWO's het als een taak om extra inspanningen te verrichten om specifieke doelgroepen te bereiken?

	Zeker %	Enigszins %	Nauwelijks %	Niet %
Ouderen met weinig sociale contacten	76	22	1	1
Ouderen die te weinig bewegen	75	21	3	1
Ouderen met weinig geld	63	31	4	2
Ouderen met weinig opleiding	55	26	17	2
Chronisch zieken (55+)	43	44	12	1
Allochtone vrouwen (55+)	40	37	19	4
Allochtone mannen (55+)	39	38	19	4
Ouderen in woonzorgcentra	21	25	34	20

N=95

Tabel 3.2 laat zien dat SWO's met name een taak voor henzelf zien weggelegd als het gaat om extra inspanningen te verrichten om ouderen die te weinig bewegen, ouderen met weinig sociale contacten in mindere mate ouderen met weinig geld en ouderen met weinig opleiding te bereiken. Men ziet het minder als taak om extra inspanningen te verrichten om allochtone mannen en vrouwen van 55+, ouderen in woonzorgcentra en chronisch zieken te bereiken.

In tabel 3.2 is weergegeven in hoeverre SWO's momenteel al extra inspanningen verrichten om deze specifieke doelgroepen te bereiken.

Tabel 3.3 In hoeverre leveren de SWO's extra inspanningen om specifieke doelgroepen te bereiken

	Erg veel %	Redelijk veel %	Nauwelijks %	Geen %
Ouderen die te weinig bewegen	14	5	25	10
Allochtone vrouwen (55+)	5	19	25	51
Allochtone mannen (55+)	3	11	27	59
Chronische zieken (55+)	3	22	38	37
Ouderen in woonzorgcentra	2	15	33	51
Ouderen met weinig geld	11	39	36	15
Ouderen met weinig opleiding	6	30	33	32
Ouderen met weinig sociale contacten	18	45	24	13
N=95				

Ongeveer tweederde van de ondervraagde SWO's geeft aan momenteel erg veel tot redelijk veel extra inspanningen te verrichten om ouderen die te weinig bewegen en ouderen met weinig sociale contacten te bereiken. Om ouderen met weinig geld te bereiken wordt door de helft van de ondervraagden extra inspanningen verricht.

Minder actief is men om ouderen met weinig opleiding, chronisch zieken, ouderen in woonzorgcentra en allochtone mannen en vrouwen van 55+ te bereiken.

In tabel 3.4 wordt de mate waarin SWO's het als taak beschouwen om extra inspanningen te verrichten om specifieke doelgroepen te bereiken afgezet tegen de extra inspanningen die momenteel verricht worden om specifieke doelgroepen te bereiken.

Tabel 3.4 Discrepantie tussen de mate waarin men het als taak beschouwd en de mate waarin men momenteel extra inspanningen verricht om specifieke doelgroepen te bereiken

	Beschouwt het zeker als taak %	Verricht erg / redelijk veel inspanning %	Discrepantie %
Ouderen met weinig sociale contacten	76	63	13
Ouderen die te weinig bewegen	75	19	56
Ouderen met weinig geld	63	50	13
Ouderen met weinig opleiding	55	36	19
Chronische zieken (55+)	43	25	18
Allochtone vrouwen (55+)	40	24	16
Allochtone mannen (55+)	39	14	25
Ouderen in woonzorgcentra	21	17	4

N=95

Wat op valt in tabel 3.4 is dat de percentages SWO's die vinden dat het doen van extra inspanningen om specifieke doelgroepen te bereiken zeker tot de taken van SWO's behoort hoger liggen dan de percentages SWO's die daadwerkelijk (erg/redelijk) veel doen.

Hoofdstuk 4

Coördinatie van beweegactiviteiten

De beweegcampagne van het NISB werkt ondersteunend aan organisaties die actief zijn in settings waar ouderen wonen of samenkomen en zich tevens zien als “probleemeigenaar” van een te intensiveren en innoveren sport- en beweegbeleid voor ouderen. SWO's worden op lokaal en regionaal niveau als spilorganisaties in deze setting beschouwd.

Vandaar dat juist op dit vlak interessant en van belang is wat huidige activiteiten op het gebied van coördinatie van beweegactiviteiten zijn en plannen/mogelijkheden tot uitbreiding.

4.1 Netwerk

In onderstaande tabel is weergegeven met welke organisaties SWO's samenwerken in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen.

Tabel 4.1 Organisaties waarmee wordt samengewerkt in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen

Organisaties waarmee wordt samengewerkt	%
Gemeente	92
Ouderenbonden	63
Lokale sportcentra	54
Buurthuizen	45
GGD	40
Woonzorginstellingen	37
Gezondheidscentra /huisartsen /fysiotherapeuten	36
Provinciale sportraad	34
Thuiszorginstellingen	32
Lokale sportraad	26
Patiëntenverenigingen	17
Moskeeën	7
Kerken	4
N=95	

Vrijwel alle SWO's werken samen met de gemeente. Meer dan de helft werkt daarnaast samen met ouderenbonden en lokale sportcentra. Meer dan een derde werkt tevens samen met buurthuizen GGD-en, woonzorginstellingen, gezondheidscentra en de provinciale sportraad. Slechts enkele SWO's werken samen met kerken en moskeeën.

Samenwerking is echter een ruim begrip. Daarom is aan betrokkenen ook de vraag voorgelegd wat de omvang en de intensiteit is van de samenwerking tussen de organisaties als het gaat om beweegactiviteiten voor ouderen. De antwoorden op deze vraag zijn weergegeven in tabel 4.2

Tabel 4.2 Netwerk

Soort netwerk	%
Sterk samenhangend en omvangrijk netwerk	14
Sterk samenhangend maar beperkt netwerk	10
Matig samenhangend maar omvangrijk netwerk	23
Matig samenhangend en beperkt netwerk	26
Nauwelijks sprake van een netwerk	27
N=95	

Tabel 4.2 laat zien dat de omvang van het netwerk en de samenhang binnen het netwerk sterk varieert. Zo geeft bijna een kwart van de SWO's aan dat er sprake is van een sterk samenhangend netwerk waarvan 58% omvangrijk en 42% van beperkte omvang is.

Bijna de helft van de respondenten spreekt van een matig samenhangend netwerk waarvan ongeveer de helft omvangrijk en de andere helft van beperkte omvang is.

Ruim een kwart van de SWO's geeft aan dat er nauwelijks sprake is van een netwerk

4.2 Rol van de eigen organisatie

Aan de SWO's waarbij sprake is van een netwerk (73%) is gevraagd hoe zij hun eigen rol binnen dit netwerk het beste kunnen typeren, wat betreft beweegactiviteiten voor ouderen. In tabel 4.3 zijn de antwoorden weergegeven.

Tabel 4.3 Rol van de eigen organisatie

Rol	%
Uitvoerder	50
Regievoerder / coördinator	33
Bemiddelaar	17
Lobbyist / belangenbehartiger	16
Facilitator	14
Motivator	13
Waarnemer	12
Plannenmaker	11
Geen van deze	7
N=94	

Uit bovenstaande tabel is op te maken dat de SWO's zich in eerste instantie de rol van uitvoerder (50%) toebedelen en in tweede instantie de rol van coördinator

(33%). Onder de coördinerende rol wordt verstaan: lokaal verantwoordelijkheid nemen om te zorgen voor een passend beweegaanbod voor ouderen in samenwerking met een netwerk van relevante lokale organisaties

Hoewel coördinerende taken op dit moment feitelijk door één derde van de ondervraagden wordt uitgevoerd geeft bijna tweederde van de SWO's aan dat het een doelstelling van de SWO is om een dergelijke coördinerende rol te vervullen.

4.3 Behoeftte aan ondersteuning

Gevraagd naar de behoefte aan ondersteuning bij het vervullen van een coördinerende rol, geeft ruim de helft aan daar enigszins (46%) tot grote behoefte (7%) aan te hebben. De andere helft (47%) van de respondenten geeft aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning. In tabel 4.4 zijn de antwoorden gerubriceerd van degenen die aan hebben geven welke soort ondersteuning zij zouden wensen.

Tabel 4.4 Soort ondersteuning

Gewenste ondersteuning bij het vervullen van de coördinerende rol	Keren genoemd
– Informatie over nieuwe mogelijkheden/ methodieken/ ontwikkelingen op het gebied van bewegen voor ouderen en kwetsbare groepen / voorbeelden / in de vorm van foldermateriaal of advies/tips.	10
– Gekwalificeerde docenten /scholing docenten.	8
– Financiële ondersteuning/ subsidie mogelijkheden.	7
– Hulp/info bij benadering moeilijk bereikbare ouderen.	4
– Samenwerken met collega instellingen/ sportorganisaties/ sportverenigingen.	4
– Meer eenheid/ samenhang in het beweegaanbod van SWO's.	3
– Op de hoogte houden van ontwikkelingen op inhoudelijk en beleidsmatig niveau/ landelijke ontwikkelingen/ informatie toesturen.	3
– Onderzoek naar belangstelling onder ouderen/ mogelijkheden	2
– Provinciaal / landelijk orgaan.	2
– Ondersteuning van gemeente.	2
– Helpdesk bij vragen één centraal punt waar men terecht kan met vragen.	2
– Goed toegankelijke website met downloadbare informatie.	1
– Meer landelijke campagnes houden zodat er lokaal op ingespeeld kan worden.	1
– Ondersteuning bij het regelen van sportzaal/ ruimtes.	1
– Opzetten van een netwerk, sportservice.	1
– Betere randvoorwaarden bieden.	1

Het soort ondersteuning dat gevraagd wordt zit met name in de randvoorwaardelijke sfeer en heeft een divers karakter. 'Meer geld' wordt weliswaar meerdere malen genoemd, maar behoefte aan niet financiële, logistieke ondersteuning heeft de overhand. Met name wordt aangegeven dat

men behoefte heeft aan meer (en meer toegankelijke) informatie over de wijze waarop inhoud en vorm wordt gegeven aan activiteiten op het gebied van bewegingsstimulering.

Hoofdstuk 5

Gevolgen van de Wmo

Het overheidsbeleid zoals verwoord in de nota's 'Ouderenbeleid in het perspectief van de vergrijzing' en de nota 'Tijd voor sport', beiden uit 2005, legt een verband tussen voldoende beweging op grond van de Nederlandse Norm voor bewegen, een verminderde kans op diverse chronische aandoeningen en een toename van functionaliteit en zelfstandig functioneren bij ouderen. Het overheidsbeleid is derhalve gericht op het terugdringen van inactiviteit en het bevorderen van een gezonde leefstijl. Om projecten te financieren is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning in de nabije toekomst het belangrijkste financieringskanaal voor lokaal beleid, omdat zorg en welzijn, waaruit sport en bewegen gefinancierd worden, in deze wet opgenomen zijn.

Op 1 januari 2007 is deze wet in werking getreden. In de kwalitatieve voorverkenning is door de ondervraagden aangegeven dat de Wmo een belangrijk kader zal vormen voor de wijze waarop uitvoering gegeven zal worden aan toekomstige activiteiten.

Tevens is door betrokkenen ingeschat dat de gevolgen van de Wmo voor veel SWO-organisaties onduidelijk zijn. Redenen waarom in de vragenlijst, afgenomen in november / december 2006, die in dit onderzoek is gebruikt aandacht aan dit onderwerp te besteden.

Uit het onderzoek komt naar voren dat de meeste SWO's van mening zijn voldoende betrokken te worden bij de gemeentelijke plannen voor maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wmo. Bijna een kwart vindt dat zij daar onvoldoende bij betrokken worden en 14% weet het niet.

5.1 Gevolgen voor beweegactiviteiten

Gevraagd is hoe men denkt dat de invoering van de Wmo op langere termijn zal uitpakken voor het aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen door de SWO's. Hierop antwoordt een kwart positief, tevens een kwart denkt dat het geen verschil zal maken en 10% denkt hierover negatief. De overige groep (37%) geeft aan het moeilijk in te kunnen schatten wat de gevolgen van de Wmo op dit vlak zijn.

Tevens is gevraagd of men in het kader van de Wmo een grotere noodzaak ziet om richting de gemeente het belang van welzijnswerk gezamenlijk met andere organisaties (die zich bezig houden met beweegactiviteiten) uit te dragen. Ruim de helft ziet deze noodzaak zeker en bijna een derde (31%) waarschijnlijk. De overigen (14%) zien evenveel noodzaak (13%) of juist minder noodzaak (1%). Twee respondenten geven aan het niet te weten.

5.2 Rol van de SWO's

In tabel 5.2 staat een aantal mogelijke rollen voor SWO's, wat betreft de samenwerking in een lokaal netwerk met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen. Aan de respondenten is gevraagd aan te geven welke rollen zij verwachten uit te voeren na invoering van de Wmo. Ter vergelijking zijn de percentages opgenomen m.b.t. de rol die zij op dit moment uitvoeren.

Tabel 5.1 Huidige versus toekomstige rollen

Rollen	Nu %	Na invoering van de Wmo %
Regievoerder / coördinator	33	58***
Uitvoerder	50	48
Lobbyist / belangenbehartiger	16	24
Motivator	13	21*
Facilitator	14	16
Bemiddelaar	17	11
Plannenmaker	11	10
Waarnemer	12	5
	N=94	N=89

***significant verschil $p < 0.001$.

*significant verschil $p < 0.05$.

Uit tabel 5.2 (derde kolom) is af te lezen dat ongeveer de helft van de SWO's een mogelijkheid ziet in de rol van regievoerder/ coördinator en uitvoerder. Daarnaast ziet ongeveer een kwart de mogelijkheid in de rol van lobbyist/ belangenbehartiger en motivator.

Opvallend zijn de verwachte verschuivingen in de rollen die men denkt te gaan uitvoeren na invoering van de Wmo (in vergelijking met de huidige rollen). Zo wordt er een significante verschuiving t.a.v. de rol van regievoerder/coördinator waargenomen ($p < 0.001$). Ook de functie van lobbyist/ belangenbehartiger en motivator zal naar verwachting uitgebreid worden. Op uitvoeringsniveau worden nagenoeg geen veranderingen verwacht.

Bij afname van de gemeentelijke bijdrage voor activiteiten ziet meer dan de helft van de SWO's mogelijkheid om de activiteiten te financieren door afspraken te maken met zorgverzekeraars en / of deelnemers een hogere eigen bijdrage te vragen. Verder wordt door een derde meer marktgericht werken en meer fondsen werven genoemd. Iets minder dan 20% ziet ook een mogelijkheid in interne verschuivingen van budgetten.

Hoofdstuk 6

Adoptie van coördinerende taken

6.1 Theoretisch kader

Het theoretische vertrekpunt van dit hoofdstuk wordt gevormd door het werk van E.M. Rogers en zijn model ter beschrijving van de diffusie van innovaties⁴. G.A. Moore heeft als aanvulling op deze theorie de problematiek rond de 'kloofoversteek' beschreven. Moore stelt dat de vijf adoptiecategorieën bij de diffusie van innovaties zoals onderscheiden door Rogers uiteenvallen in twee hoofdgroepen: de *early market* en de *mainstream market*.

De *early market* laat zich bij de adoptie van een innovatie overwegend leiden door visionaire overwegingen: mensen in dit marktsegment zijn gauw in voor vernieuwingen, alleen al vanwege de "nieuwigheid" ervan, en zij zijn snel geneigd kansen te zien voor een innovatie. Mensen in de *mainstream* daarentegen, laten zich sterker leiden door pragmatische overwegingen: zij zijn pas bereid de innovatie te adopteren als zij er in zekere mate van overtuigd zijn dat de vernieuwing concrete voordelen oplevert die groter zijn dan de nadelen. Hierdoor kan een 'kloof' ontstaan in het adoptieproces van een innovatie: de innovatie wordt wel geaccepteerd door een relatief klein marktsegment (de *early market*), maar niet door de massa. De vernieuwing blijft als het ware 'in de kloof steken'⁵.

Een van de beslissingsmechanismen van mensen om een innovatie al dan niet te adopteren is door te bezien of andere "vergelijkbaren" - dat wil zeggen: mensen met een vergelijkbare adoptiesnelheid - de innovatie accepteren. Wanneer een deel van de *mainstream* de vernieuwing adopteert, is dat voor anderen in de *mainstream* een teken dat de innovatie voldoende pragmatische voordelen oplevert. Om mensen in de *mainstream* zover te krijgen dat zij de innovatie adopteren, is het daarom zaak om een deel van *mainstream* ervan te overtuigen dat de vernieuwing voordelen biedt. Dit deel van de *mainstream* wordt hier de *niche* genoemd.

Mensen die tot de *niche* behoren, maken dezelfde soort (overwegend pragmatische) overwegingen als de rest van de *mainstream* in hun beslissing om een innovatie wel of niet te adopteren. Het enige waarin zij wezenlijk verschillen van anderen in de *mainstream* is dat zij wel al in zekere mate te enthousiasmeren zijn voor de vernieuwing. Door met vertegenwoordigers van de *niche* te praten, kan vastgesteld worden wat er momenteel nog mankeert aan de innovatie, welke (pragmatische) barrières er in hun ogen bestaan voor de adoptie van de innovatie. Als men er vervolgens in slaagt deze barrières weg te nemen, worden de voorwaarden gecreëerd voor adoptie van de innovatie door eerst de

⁴ Rogers, E.M., *Diffusion of innovations*. Fifth edition, The Free Press, New York, 2003.

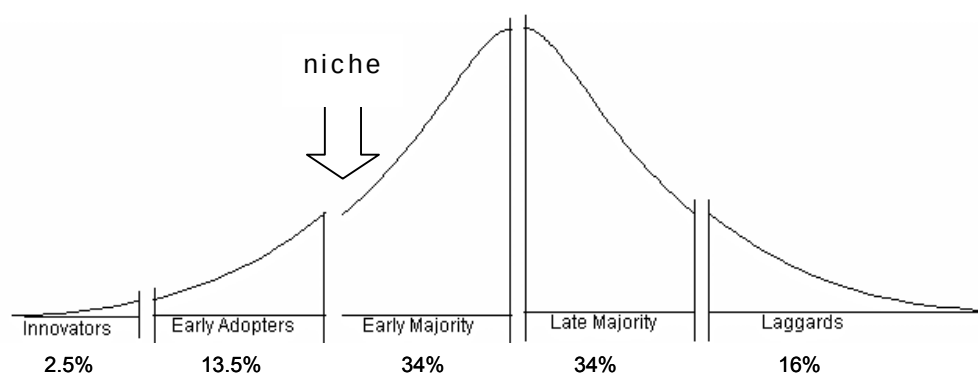
⁵ Moore, G.A., *Crossing the chasm*, Capstone Publishing Limited, Oxford. 1999.

niche, en daarna de rest van de mainstream: achtereenvolgens de *early majority*, de *late majority* en de *laggards*.

Op deze wijze kan de niche strategisch worden ingezet om als voorbeeld te dienen voor anderen in de mainstream. Daarmee vervult de niche een katalyserende functie voor de rest van de mainstream market: als er één schaap over de dam is, volgen er meer. Ter versnelling van het adoptieproces kunnen vertegenwoordigers van de niche ook in contact worden gebracht met representanten van de mainstream en zo zelfs worden ingezet als pleitbezorgers van de vernieuwing: de mainstream is immers ontvankelijker voor het type argumenten van de niche dan de meer visionaire argumenten van de early market.

Binnen het theoretisch model van Rogers/Moore is de veronderstelde plaats van de niche in figuur 6.1 weergegeven.

Figuur 6.1 Adoptiecategorieën

In dit onderzoek is het dus zaak om dat segment in de mainstream te vinden dat wel in zekere mate te enthousiasmeren is voor de innovatie (in dit geval het oppakken van een coördinerende rol bij het aanbieden van beweegactiviteiten voor ouderen. De methode om de niche in de mainstream te vinden, is ontleend aan Egmond, Jonkers & Kok (2005).⁶

In de volgende paragraaf wordt eerst beschreven hoe aan de SWO's een score wordt toegekend op basis waarvan ze kunnen worden ondergebracht in een adoptiecategorie (paragraaf 2). Vervolgens worden de twee hoofdcategorieën, de early market en de mainstream market, met elkaar vergeleken op relevante kenmerken (paragraaf 3). In de vierde paragraaf wordt beschreven hoe wordt bepaald welke SWO's tot de niche gerekend kunnen worden.

⁶ Egmond, C., Jonkers, R., Kok, G., *A strategy and protocol to increase diffusion of energy related innovations into the mainstream of housing associations*, Energy Policy, 34 (2006), 4042-4049.

6.2 Indeling in adoptie categorieën

Om te kunnen bepalen tot welke categorieën de SWO's behoren voor wat betreft de snelheid waarmee ze innovaties met betrekking tot coördinerende werkzaamheden m.b.t. beweegactiviteiten voor ouderen adopteren, zijn de volgende twee vragen gesteld (links van de antwoordcategorieën zijn de 'waarderings scores' weergegeven die worden gebruikt voor de adoptie categorie; rechts de antwoordpercentages):

Als u uw eigen SWO vergelijkt met andere SWO's wat betreft coördinerende werkzaamheden met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen, schat u uw eigen organisatie dan in als ...

4	Veel actiever	10%
3	Een beetje actiever	19%
2	Net zo actief	39%
1	Iets minder actief	10%
0	Veel minder actief	11%
0	Weet niet	12%

Als u uw eigen SWO zou moeten typeren naar de voortvarendheid waarmee nieuwe coördinerende taken worden opgepakt met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen, is uw SWO dan een:

4	Koploper	9%
2	Trendvolger	52%
0	Achterblijver	17%
0	Weet niet	10%
0	Niet van toepassing: geen coördinerende taken	13%

Deze twee vragen vormen samen een schaal die voldoende intern valide is (cronbach's $\alpha = .75$). Door individuele scores op de vragen op te tellen ontstaat voor elke SWO's een somvariabele 'adoptiegraad coördinatie' met een minimale score van 0 en een maximale score van 8.

Voor vier organisaties geldt dat zij de maximale score van 8 behalen:

1. Stichting Welzijn Ouderen Bergen op Zoom (SWOBoZ) (Noord Brabant)
2. DELTA, Stichting Welzijn Boxtel (Noord Brabant)
3. Stichting Ouderenwerk Delft (Zuid Holland)
4. IJsselkring, unit informatie en consultatie, Doetinchem (Gelderland)

In de termen van Rogers moeten deze organisaties beschouwd worden als innovators voor wat betreft coördinerende werkzaamheden met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen.

6.3 De early market versus de mainstream

Op basis van de gevonden verdeling van adoptiescores, kan gesteld worden dat de SWO's met een score op de adoptieschaal van 5 en hoger behoren tot de *early market* en de overige SWO's tot de *mainstream market*:

- Early market: score 5 - 8 → 26.6%
- Mainstream market: score 0 - 4 → 73.4%

Als deze indeling op grond van de theoretische uitgangspunten in een early en mainstream market empirisch geldig is, dienen we verschillen tussen deze twee groepen aan te treffen in de feitelijke coördinerende activiteiten. Hieronder worden de voornaamste verschillen beschreven.

In de eerste plaats valt op dat de SWO's in de early market vaker aangeven dat er binnen de gemeente sprake is van een omvangrijk netwerk van samenwerkende organisaties als het gaat om beweegactiviteiten voor ouderen dan SWO's in de mainstream ($p < 0.01$).

Tabel 6.1 Mate van samenwerking en omvang netwerk

Soort netwerk	Mainstream %	Early market %
Sterk samenwerkend en omvangrijk netwerk	6	32
Sterk samenwerkend en beperkt netwerk	10	12
Matig samenwerkend maar omvangrijk netwerk	27	20
Matig samenwerkend maar beperkt netwerk	25	36
Er is nauwelijks sprake van een netwerk	32	0
	N=63	N=25

Zowel de omvang van netwerken als de intensiteit van de samenwerking blijkt bij 'early market' organisaties ook feitelijk sterker te zijn. SWO's in de early market geven vaker aan samen te werken met GGD'en, ouderenbonden, lokale sportraden en buurthuizen dan SWO's in de mainstream ($p < 0.05$). SWO's in de early market typeren hun rol binnen dit netwerk dan ook vaker als regievoerder/coördinator ($p < 0.001$). Verder geven ze vaker dan SWO's in de mainstream aan dat het een doelstelling is om een dergelijke coördinerende rol te vervullen ($p < 0.05$).

Tabel 6.2 Organisaties waarmee wordt samengewerkt in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen

Organisaties	Early market %	Mainstream %
De gemeente	96	89
De GGD	56	30
Patiëntenverenigingen	24	14
De provinciale sportraad	48	30
De lokale sportraad	40	21
Kerken	12	2
Moskeen	16	5
Ouderenbonden	80	57
Lokale sportcentra	72	48
Thuiszorginstellingen	44	25
Gezondheidscentra/ huisartsen/ fysiotherapeuten	48	29
Buurthuizen	56	33
Woonzorginstellingen	48	30
	N=25	N=63

SWO's in de early market zien verder een grotere noodzaak (in vergelijking met 'mainstream partijen') om in het kader van de Wmo een coördinerende rol te vervullen dan voorheen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen ($p < 0.05$). Ook na de invoering van de Wmo verwachten zij vaker de rol van regievoerder/ coördinator te vervullen dan SWO's in de mainstream ($p < 0.01$).

Vergeleken zijn 'early market' organisaties ook met 'mainstream organisaties' in de mate waarin zij reële mogelijkheden voor bekostiging van beweegactiviteiten voor ogen zien. De vraag naar mogelijkheden is gesteld, gegeven de situatie dat gemeentelijke bijdrage zouden teruglopen. Tabel 6.3 geeft een overzicht.

Tabel 6.3 Reële mogelijkheden voor bekostiging van beweegactiviteiten voor ouderen

Mogelijkheden	Early market %	Mainstream %
Meer marktgericht werken	56	32
Afspraken maken met zorgverzekeraars	76	44
Meer fondsen werven	32	30
Hogere eigen bijdrage van deelnemers vragen	56	56
Interne verschuiving van budgetten	20	19
	N=25	N=63

Indien de gemeentelijke bijdrage voor activiteiten afnemen, zien SWO's in de early market vaker de opties meer marktgericht werken en afspraken maken met zorgverzekeraars als een reële mogelijkheid om naast de Wmo beweegactiviteiten te blijven bekostigen dan SWO's in de mainstream ($p < 0.05$). Voor wat betreft de overige genoemde mogelijkheden verschillen zij niet van elkaar.

6.4 Identificering van de niche

De mainstream market is verder als volgt opgedeeld in de drie adoptie categorieën volgens Rogers:

- Early majority score 4 → 32%
- Late majority score 1 – 3 → 22%
- Laggards score 0 → 19%

In dit onderzoek is met name de early majority interessant, omdat daarin de niche te vinden is die een katalyserende rol kan spelen bij de kloofoversteek tussen de early market en de mainstream. De niche wordt als het ware gevormd door dat segment van de mainstream markt, dat het dichtst 'tegen de kloof' (zie figuur 6.1) aan zit. Het is de groep die wel onderdeel uitmaakt van de mainstream markt en zich daarmee ook identificeert, maar die ook binnen deze markt een relatief vooruitstrevende positie inneemt.

Om de niche in de mainstream, meer specifiek in de early majority (N=29), aan te kunnen wijzen is gezocht naar de relatief positief gestemden t.a.v. het vervullen van een coördinerende rol in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen. Hiervoor zijn de volgende voorwaarden gehanteerd:

- het is een doelstelling van de SWO om een coördinerende rol te vervullen m.b.t. beweegactiviteiten voor ouderen
- men vervult enigszins tot in sterke mate een coördinerende rol
- men heeft behoefte aan ondersteuning bij het vervullen van een coördinerende rol

- men ziet waarschijnlijk tot zeker in het kader van de Wmo een grote noodzaak om richting de gemeente het belang van welzijnswerk uit te dragen
- men ziet in het kader van de Wmo een grotere noodzaak om als SWO een coördinerende rol te vervullen dan voorheen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen.

Om de variabele relatief 'positief gestemden', die kenmerkend zou zijn voor niche-organisaties, te creëren zijn de waarden van de 5 items gesommeerd (cronbach's $\alpha = .70^7$). De variabele heeft een range van 0 (relatief negatief gestemd) tot 16 (relatief positief gestemd). De SWO's zijn als volgt over de categorieën verdeeld:

	N
Score 0-1	0
Score 2	1
Score 3	2
Score 4	2
Score 5	2
Score 6	0
Score 7	3
Score 8	2
Score 9	6
Score 10	3
Score 11	7
Score 12	1
Score 13-16	0

(N=29; gemiddelde score = 8.1; standaarddeviatie=2.89).

Voor het identificeren van de niche is de groep aangehouden die ruim boven het 'gemiddelde' scoort op deze variabele (score 10 t/m 16).

Op deze wijze resulteren uiteindelijk 11 organisaties die aangemerkt kunnen worden als de niche.

De organisaties die tot de niche behoren zijn over het hele land verspreid: Noord-Holland (2x), Limburg (2x), Groningen (2x), Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland, Noord- Brabant en Overijssel.

De organisaties variëren qua grootte. Gemiddeld zijn er 16 (range 0 – 95) mensen werkzaam bij de niche organisaties, uitgedrukt in het aantal fte's betaald werk. Daarnaast zijn er gemiddeld 136 (range 7 – 375) vrijwilligers werkzaam. Verder hebben de niche organisaties gemiddeld 3 locaties (range 0 – 10) (dienstencentra/ accommodaties) in eigen beheer.

Binnen de niche richten vier organisaties zich uitsluitend op ouderenwerk, vier organisaties richten zich naast ouderenwerk ook in beperkte mate op andere doelgroepen maten en drie organisaties richten zich op welzijnswerk in brede zin, voor alle kwetsbare groepen burgers.

⁷ Cronbach's α is een maat voor de interne consistentie van likert-schalen. Een likert schaal bevat items die alle hetzelfde theoretisch concept beogen te meten. En cronbach's α van .70 wijst dan doorgaans op een acceptabel tot goede interne consistentie.

Tabel 6.4 Niche organisaties

Naam organisatie	Plaats	Provincie	medewerkers		Aantal soorten activiteiten
			fte	vrijwilligers	
Stichting Welzijn Ouderen	Amstelveen	Noord-Holland	24	375	6
Stichting Partners in Welzijn, Welzijnswerk Beek-Schinnen-Stein (PIW)	Beek	Limburg	95	30	9
Stichting Welzijn Ouderen Stad en Ambt Delden	Delden	Overijssel	1	45	6
Stichting Welzijn Ouderen Texel (SWOT)	Den Burg	Noord-Holland	2	140	5
Stichting Welzijn Deurne, afdeling Ouderenwerk	Deurne	Noord-Brabant	22	95	6
Stichting Welzijn Ouderen Druten (SWOD)	Druten	Gelderland	5	7	2
Stichting Dienstencentrum Leek, locatie de Schutse	Leek	Groningen	5	120	5
Stichting Welzijnszorg Maarn-Maarsbergen (SWMM)	Maarn	Utrecht	0	150	7
Stichting Welzijn Ouderen Pijnacker-Nootdorp	Pijnacker	Zuid-Holland	6	225	14
Stichting Welzijnswerk Onderbanken (SWO)	Schinveld	Limburg	4	175	4
Stichting Welzijn Vlagtwedde, sector Ouderenwerk	Ter Apel	Groningen	14	135	6

N=11

In het volgende hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan over de wijze waarop deze organisaties betrokken kunnen worden bij de verdere diffusie van de door NISB beoogde coördinatie activiteiten gericht op bewegingsstimulering bij ouderen.

Hoofdstuk 7

Samenvattende conclusies en aanbevelingen

7.1 Inleiding

Grote groepen ouderen bewegen te weinig. Daarom vormen ouderen een belangrijke doelgroep in het Meerjaren Campagneplan 'Vooruit Bewegen' 2007-2010 van het NISB. Cruciaal in het proces om ouderen te stimuleren meer te bewegen zijn professionals, opinieleiders en lokale netwerken. Het NISB ziet ouderenwelzijnsorganisaties (SWO's) binnen deze lokale netwerken als spilorganisaties op dit terrein.

De marktverkenning waarvan deze rapportage verslag doet, had tot doel na te gaan in hoeverre SWO's inderdaad geneigd zijn om deze spilfunctie te vervullen. Tevens dient de marktverkenning een aantal handelingsgerichte conclusies op te leveren die door het NISB gebruikt kunnen worden bij de ontwikkeling van de campagne om te bevorderen dat SWO's de beoogde coördinerende taken (in sterkere mate) op zich nemen.

In deze marktverkenning zijn, na een korte kwalitatieve exploratie, 363 SWO's uitgenodigd om mee te werken aan het kwantitatieve onderzoek. Uiteindelijk hebben 128 SWO's aan deze oproep gehoor gegeven.

In de volgende paragraaf zal eerst een samenvatting worden gegeven van de belangrijkste bevindingen uit de marktverkenning. Uit deze uitkomsten is een aantal kansen te destilleren voor het bevorderen van de spilfunctie door SWO's. In de laatste paragraaf worden enkele concrete voorzetten gegeven om deze kansen te verzilveren.

7.2 Voornaamste uitkomsten

In de kwalitatieve voorgesprekken met SWO's kwam naar voren dat het aanbieden van beweegactiviteiten voor ouderen voor SWO's in hoofdlijn twee doelen dient:

1. een gezondheidsdoel: ertoe bijdragen dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen, zelfredzaam blijven en de kans op ongevallen te verkleinen;
2. een sociaal doel: het bevorderen van en onderhouden van structurele sociale banden met andere ouderen, vrijwilligers en docenten.

Deze twee doelen zijn in de uitkomsten van de kwantitatieve marktverkenning terug te zien in de extra inspanningen die SWO's plegen om specifieke doelgroepen te bereiken: SWO's proberen met name ouderen te bereiken die te weinig bewegen (65% gezondheidsdoel) en de ouderen met weinig sociale contacten (63%). Driekwart van de SWO's (respectievelijk 75% en 76%)

beschouwt het ook als haar taak om deze doelgroepen via extra inspanningen te bereiken.

Extra inspanningen worden in veel minder sterke mate geleverd om de volgende groepen ouderen te bereiken:

- allochtone groepen ouderen; extra inspanningen om deze groepen te bereiken zijn, gelet op hun omvang en heterogeniteit, waarschijnlijk met name interessant in grootstedelijke gebieden;
- chronisch zieken: in de kwalitatieve voorgesprekken is aangegeven dat patiëntenverenigingen worden gezien als geschikte eerste ingang voor het aanbieden van beweegactiviteiten, mede doordat het hierbij vaak gaat om aangepaste programma's (bijvoorbeeld voor hartpatiënten);
- ouderen in woonzorgcentra: wellicht zien SWO's zich niet als eerst verantwoordelijke voor deze doelgroep.

Ruim tweederde van de ondervraagde SWO's biedt zelf beweegactiviteiten aan (69%). Die activiteiten worden meestal geleid door gekwalificeerde docenten: ruim de helft van de SWO's die beweegactiviteiten aanbieden zet uitsluitend gekwalificeerd personeel in (55%), terwijl 39% hierbij gebruik maakt van zowel gekwalificeerde docenten als van vrijwilligers.

In het kader van beweegactiviteiten hebben SWO's vooral samenwerkingsverbanden met gemeenten (92%), ouderenbonden (63%) en lokale sportcentra (54%). De kwaliteit van lokale netwerken zijn te beoordelen aan de hand van twee karakteristieken: de omvang van het netwerk en de samenhang binnen het netwerk. Ruim een kwart van de SWO's geeft aan dat er in hun lokale setting eigenlijk nauwelijks gesproken mag worden van een netwerk van samenwerkende organisaties op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen (27%). De SWO's die van mening zijn dat een dergelijk netwerk wel aanwezig is, zijn in figuur 1 ingedeeld aan de hand van de twee bovengenoemde karakteristieken.

Figuur 7.1 Kwaliteit van de lokale netwerken

		<i>Omvang netwerk</i>		<i>totaal:</i>
		beperkt	omvangrijk	
<i>Samenhang netwerk</i>	matig samenwerkend	26%	23%	49%
	sterk samenwerkend	10%	14%	24%
<i>totaal:</i>		36%	37%	

Met name de samenhang binnen de netwerken laat momenteel nog veel te wensen over: slechts een kwart van de SWO's ziet een sterke samenhang binnen dat netwerk (24%). Slechts 15% van de netwerken is te typeren als

omvangrijk én sterk samenhangend. Een zwak netwerk maakt het lastig om activiteiten te coördineren; tegelijkertijd is het netwerk mogelijk zwak omdat niemand in voldoende mate die coördinerende taken op zich neemt die het netwerk ontwikkelen. Er bestaat derhalve veel ruimte voor verbetering van de kwaliteit van de lokale netwerken in de komende jaren.

De helft van de SWO's die binnen een netwerk opereren geeft aan dat hun rol binnen dit netwerk het best te typeren is als die van uitvoerder (50%). Eenderde van deze SWO's ziet zichzelf vooral ook als regievoerder of coördinator (33%). Daarmee is deze coördinerende rol de op een na vaakst genoemde. Opvallend is echter dat bijna twee maal zoveel SWO's (63%) het vervullen van coördinatietaken tot de doelstelling van de organisatie rekenen. Blijkbaar ervaren de SWO's belemmerende factoren die ervoor zorgen dat zij deze rol in de praktijk toch minder sterk oppakken.

Wat dit betreft kan de invoering van de Wmo voor een belangrijke impuls zorgen: bijna driekwart van de SWO's (72%) ziet in het kader van de Wmo een grotere noodzaak om een coördinerende rol te gaan vervullen dan voorheen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen. Ook zien veel SWO's (84%) door de invoering van de Wmo een grotere noodzaak om het belang van welzijnswerk gezamenlijk met andere organisaties (die zich ook bezighouden met beweegactiviteiten) uit te dragen naar de gemeente.

Tegelijk is duidelijk geworden dat SWO's ondersteuning kunnen gebruiken bij het oppakken van coördinerende taken. De helft van de SWO's die op dit moment al in enigerlei mate (al is het nauwelijks) coördinerende werkzaamheden uitvoeren, geeft aan daarbij behoefte te hebben aan ondersteuning. Deze behoefte betreft vooral informatie over (nieuwe) mogelijkheden, methodieken en ontwikkelingen op het gebied van bewegen voor ouderen en kwetsbare groepen, bijvoorbeeld door middel van foldermateriaal. Daarnaast heeft men behoefte aan scholing van docenten en financiële ondersteuning of informatie over subsidiemogelijkheden.

In de volgende paragraaf worden concrete aanknopingspunten geformuleerd die kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de spilfunctie die SWO's kunnen vervullen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen.

7.3 Aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van de spilfunctie

Ten aanzien van de spilfunctie of coördinerende rol die SWO's in hun lokale setting kunnen vervullen, heeft deze marktverkenning de volgende vijf hoofdconclusies opgeleverd.

1. De meeste SWO's zien het als hun taak om een coördinerende rol te vervullen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen.
2. In de praktijk komen SWO's hier echter minder vaak aan toe.
3. De noodzaak om deze functie te gaan vervullen wordt nog groter door invoering van de Wmo.

4. SWO's hebben behoefte aan ondersteuning bij het vervullen van de coördinerende rol.
5. De kwaliteit van de lokale netwerken (in termen van samenwerking en omvang) waarbinnen SWO's deze functie zouden moeten vervullen laat vaak te wensen over.

Op grond van deze uitkomsten kan worden gesteld dat er grote mogelijkheden bestaan om de spilfunctie van SWO's te versterken. Om deze mogelijkheden te benutten worden de volgende aanbevelingen gedaan.

In eerste instantie is van belang om de invulling van de gewenste rol die SWO's binnen het lokale netwerk zouden moeten vervullen nader uit te werken. In kaart moet worden gebracht welke mogelijkheden en onmogelijkheden er binnen lokale netwerken bestaan om de gewenste spilfunctie te vervullen. Aangegeven moet worden welke kansen en welke belemmeringen daarbij worden ervaren en verwacht door SWO's. De meest geschikte gesprekspartners om dergelijke informatie boven tafel te krijgen zijn in het vorige hoofdstuk aangemerkt als de 'niche'. Dit zijn SWO's die in beginsel een positieve grondhouding hebben ten aanzien van het uitvoeren van coördinerende taken en daarmee ook in zekere mate bezig zijn, maar die zichzelf niet beschouwen als pioniers op dit terrein. Dat wil zeggen: ze behoren niet tot de early market wat betreft het oppakken van nieuwe coördinerende taken, maar tot de mainstream market. Aanbevolen wordt om deze nichepartijen uit te nodigen deel te nemen aan (regionale) workshops, te organiseren door het NISB, eventueel in samenwerking met (een) strategische partner(s).

Overwogen kan worden om de geselecteerde nichepartijen in deze workshops in contact te brengen met vertegenwoordigers van de early market, dat wil zeggen: SWO's die zichzelf wél beschouwen als pioniers op dit gebied. De toegevoegde waarde hiervan kan zijn dat SWO's in dit marktsegment oplossingen kunnen aanreiken voor knelpunten die zij hebben ervaren bij het oppakken van coördinerende taken, bijvoorbeeld bij de samenwerking met specifieke instellingen (GGDen, provinciale en lokale sportraden, ouderenbonden, buurthuizen en kerken en moskeeën etc.).

De uitkomst van de workshops zou moeten zijn dat helder wordt gemaakt op welke wijze SWO's die tot de nichemarkt behoren kunnen worden gestimuleerd de beoogde spilfunctie in hun lokale netwerken te vervullen. Immers, als dat eenmaal lukt bij deze nichepartijen, dan zouden andere SWO's die ook tot de mainstream market behoren in een volgend stadium er eveneens toe kunnen worden aangezet de coördinatierol op zich te nemen. Om oplossingsgerichte uitkomsten uit de workshop te verkrijgen is het van belang deze methodisch gestructureerd aan te pakken, bijvoorbeeld door gebruik te maken van krachtenveldanalyses.

Aanbevolen wordt om vervolgens samen met strategische partners een plan van aanpak te ontwikkelen waarin het gehele traject om te komen tot het beoogde doel wordt vastgelegd. Mede op basis van de ondersteuningsbehoefte bij de (niche-)SWO's kan worden vastgesteld welke instrumenten daarbij moeten

worden ingezet en welke middelen mogelijk door het NISB kunnen worden verzorgd.

Bijlage 1 Aankondiging vragenlijst

Geachte mevrouw / heer,

Enkele weken geleden berichtten wij u over de voorbereidingen die bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) worden getroffen voor campagne-activiteiten die inactieve en semi-actieve ouderen tot meer bewegen aanzetten. Het NISB wil deze activiteiten uitvoeren in nauwe afstemming met **lokale Stichtingen Welzijn Ouderen (SWO)**.

Momenteel onderzoekt het NISB hoe lokale SWO's het best ondersteund kunnen worden bij het uitvoeren van hun taken en rol met betrekking tot bewegen voor ouderen in relatie tot langer zelfstandig functioneren en / of sociale participatie.

Het onderzoek wordt ondersteund door de MOgroep en wordt uitgevoerd door ResCon, research & consultancy in Haarlem. Indien uw organisatie is aangesloten bij de MOgroep dan heeft u hierover een aankondiging ontvangen.

In verband met dat onderzoek heeft u een digitale vragenlijst ontvangen. Mogelijk heeft u deze al ingevuld en teruggezonden, mogelijk kwam u daar nog niet aan toe.

In het laatste geval zouden wij u vriendelijk willen verzoeken dat alsnog te doen.

Uw informatie, verkregen uit antwoorden op de vragen in de vragenlijst, is voor het NISB van groot belang om ondersteuning op maat richting SWO's te bieden rond de geplande activiteiten voor ouderen in 2007 en 2008.

De vragenlijst dient te worden ingevuld door degene in uw organisatie die budgettair of programmatisch verantwoordelijk is voor beweegactiviteiten voor ouderen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 10 minuten van uw tijd vragen. U kunt de vragenlijst invullen tot en met 4 december.

Om de vragenlijst te openen klikt u op onderstaande link. Of u kunt deze kopiëren naar het programma waarmee u op internet surft:

Loginnaam: voorbeeld

Wachtwoord: voorbeeld

Link: http://www.momonline.nl/cgi-bin/runtime_login.pl?grid=2&prid=3

Heeft u vragen of opmerkingen over de campagne? Neem dan contact op met Ger Kroes van NISB (ger.kroes@nisb.nl)

Voor vragen over het onderzoek kunt u contact opnemen met Roger Gelissen via: r.gelissen@rescon.nl of Elles Janssen via: e.janssen@rescon.nl (onderzoekers van ResCon).

Bijlage 2

Vragenlijst SWO's Ouderen en Bewegen

A Algemeen

Hierna volgen eerst enkele algemene vragen over uw organisatie.

- 1** Richt uw organisatie zich behalve op ouderen ook op andere doelgroepen? **N=128**

1	uitsluitend ouderenwerk	33%
2	ook andere doelgroepen, maar in beperkte mate	27%
3	welzijnswerk in brede zin, voor alle kwetsbare groepen burgers	41%

- 2** Hoeveel mensen zijn werkzaam bij de organisatie, uitgedrukt in het aantal fte's betaald werk? (Het gaat hierbij niet om ingehuurd krachten die nodig zijn voor het faciliteren van activiteiten zoals docenten, maar om kern- en staftaken zoals organisatie en administratie.) **N=115**

Gemiddel 20 fte's (range 0 – 99; SD: 26.5)

- 3** Hoeveel vrijwilligers zijn werkzaam voor uw organisatie? (Als u het niet precies weet, kunt u een schatting maken.) **N=114**

Gemiddeld 195 vrijwilligers (range 0 – 999; SD: 179.3)

- 4** Hoeveel locaties (dienstencentra/accommodaties) heeft uw organisatie in eigen beheer? **N=111**

Gemiddeld 4 locaties (range 0 – 45; SD: 6.1)

- 5** Hoeveel aandacht geeft uw gemeente in haar huidige beleidsnota aan bewegen voor ouderen? **N= 111**

1	veel	4%
2	redelijk veel	42%
3	weinig	32%
4	veel te weinig	9%
5	geen	5%
6	weet niet	8%

- 6** Welk deel van de totale kosten van uw organisatie worden momenteel (in 2006) gedekt door de gemeente? **N=101**

Gemiddeld 69% van de kosten (range 0% - 100%; SD: 28.3)

B Aanbod van beweegactiviteiten

- 1** Ongeveer de helft van de ouderen tussen 55 en 75 jaar voldoet niet aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen: minimaal op 5 dagen per week een half uur per dag matig intensief bewegen. In hoeverre is het volgens u mogelijk om deze ouderen er toe aan te zetten meer te gaan bewegen? **N=101**

1	Heel goed mogelijk	1%
2	Redelijk goed mogelijk	36%
3	Beperkt mogelijk	51%
4	Lastig	9%
5	Heel lastig	4%

- 2** Hoe beoordeelt u het huidige totale aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen in uw gemeente? **N=100**

1	Ruim voldoende aanbod	13%
2	Voldoende aanbod	61%
3	Onvoldoende aanbod	14%
4	Veel te weinig aanbod	3%
5	Weet niet: ik heb te weinig zicht op het aanbod als geheel	9%

- 3** Hieronder staat een aantal landelijke projecten en initiatieven op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen. Met welke van deze initiatieven bent u bekend? **N=99**

	1 Nooit van gehoord %	2 Bekend van naam %	3 Bekend met activiteiten %	4 Mee bekend en onderdeel van ons aanbod %
GALM/SCALA	11	16	34	38
Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO)	2	3	10	84
Taskforce 50+	4	11	44	4
Cursussen gericht op het veranderen van de leefstijl (bv. stoppen met roken, voeding)	5	31	51	13
Communities in Beweging (CIB)	73	19	6	1
Valpreventie Senioren	2	14	33	51
Valpreventie Allochtone Ouderen	43	32	16	8
Nationaal Actieplan Sport en Bewegen	33	53	13	1

- 4** Hoeveel verschillende soorten beweegactiviteiten biedt uw organisatie aan? Bijvoorbeeld: aerobics, gymnastiek, zwemmen, yoga etc. Activiteiten voor specifieke doelgroepen kunt u afzonderlijk meetellen. **N=99**

Gemiddeld 8 soorten beweegactiviteiten (range 0 – 66; SD: 7.9)

- 5** Hoeveel ouderen nemen per week ongeveer deel aan (een of meer) beweegactiviteiten die door uw organisatie worden georganiseerd? Mensen die deelnemen aan meerdere programma's tellen maar een keer mee. Als u het niet precies weet, kunt u een schatting maken. **N=99**

Gemiddeld 324 deelnemers (range 0 – 2400; SD: 436)

- 6** Worden deze activiteiten geleid door vrijwilligers of door gekwalificeerde docenten (bijvoorbeeld MBvO-docenten of GALM-docenten)? **N=97**

1	alleen door vrijwilligers	1%
2	alleen door gekwalificeerde docenten	55%
3	deels door vrijwilligers, en door gekwalificeerde docenten	39%
4	weet niet	5%

7 In hoeverre verricht uw SWO extra inspanningen op het gebied van bewegen om de volgende specifieke doelgroepen te bereiken? **N=95**

	1 Erg veel extra inspanningen %	2 Redelijk veel extra inspanningen %	3 Nauwelijks extra inspanningen %	4 Geen extra inspanningen %
a) ouderen die te weinig bewegen	14	52	25	10
b) allochtone vrouwen (55+)	5	19	25	51
c) allochtone mannen (55+)	3	11	27	59
d) chronisch zieken (55+)	3	22	38	37
e) ouderen in woonzorgcentra	2	15	33	51
f) ouderen met weinig geld	11	39	36	15
g) ouderen met weinig opleiding	6	30	33	32
h) ouderen met weinig sociale contacten	18	45	24	13

8 Beschouwt u het als een taak van een SWO om extra inspanningen te verrichten om deze doelgroepen te bereiken? **N=95**

	1 Ja, zeker %	2 Ja, enigszins %	3 Nee, nauwelijks %	4 Nee, niet %
a) ouderen die te weinig bewegen	14	52	25	10
b) allochtone vrouwen (55+)	5	19	25	51
c) allochtone mannen (55+)	3	11	27	59
d) chronisch zieken (55+)	3	22	38	37
e) ouderen in woonzorgcentra	2	15	33	51
f) ouderen met weinig geld	11	39	36	15
g) ouderen met weinig opleiding	6	30	33	33
h) ouderen met weinig sociale contacten	18	45	24	13

- 9** Als u uw eigen SWO vergelijkt met andere SWO's wat betreft de inspanningen voor specifieke doelgroepen in het kader van beweegactiviteiten, vindt u uw eigen organisatie dan ...: **N=95**

1	Veel actiever	15%
2	Een beetje actiever	21%
3	Net zo actief	46%
4	Iets minder actief	7%
5	Veel minder actief	4%
6	Weet niet	6%

- 10** Als u uw eigen SWO zou moeten typeren naar de snelheid waarmee nieuwe methoden in gebruik worden genomen om te stimuleren dat specifieke doelgroepen ouderen meer gaan bewegen, is uw SWO dan een ... **N=95**

1	Koploper	11%
2	Trendvolger	63%
3	Achterblijver	19%
4	Weet niet	7%

C Coördinatie van aanbod van beweegactiviteiten

- 1** Met welke van de volgende organisaties werkt uw SWO samen in het kader van beweegactiviteiten voor ouderen? **N=95**

a)	de gemeente	92%
b)	de GGD	37%
c)	patiëntenverenigingen	17%
d)	de Provinciale sportraad	34%
e)	de lokale sportraad	26%
f)	kerken	4%
g)	moskeeën	4%
h)	ouderenbonden	63%
i)	lokale sportcentra	54%
j)	thuiszorginstellingen	32%
k)	gezondheidscentra / huisartsen / fysiotherapeuten	36%
l)	buurthuizen	40%
m)	woonzorginstellingen	37%

- 2** In hoeverre is er in uw gemeente op dit moment sprake van een netwerk van samenwerkende organisaties als het gaat om beweegactiviteiten voor ouderen? **N=95**

1	sterk samenwerkend en omvangrijk netwerk	14%
2	sterk samenwerkend maar beperkt netwerk	10%
3	matig samenwerkend maar omvangrijk netwerk	23%
4	matig samenwerkend en beperkt netwerk	26%
5	er nauwelijks sprake van een netwerk	27%

- 3** Hoe is de rol van uw SWO in dit netwerk het best te typeren, wat betreft beweegactiviteiten voor ouderen? U kunt maximaal twee antwoorden kiezen die samen het beste uw rol weergeven. **N=94**

1	regievoerder / coördinator	33%
2	lobbyist / belangenbehartiger	16%
3	motivator	13%
4	bemiddelaar	17%
5	waarnemer	12%
6	uitvoerder	50%
7	plannenmaker	11%
8	facilitator	14%
9	geen van deze	7%

- 4** Een van de hiervoor genoemde mogelijke rollen is die van coördinator. Onder een coördinerende rol wordt verstaan: lokaal de verantwoordelijkheid nemen om te zorgen voor een passend beweegaanbod voor ouderen in samenwerking met een netwerk van relevante lokale organisaties. Is het een doelstelling van uw SWO om een dergelijke coördinerende rol te vervullen? **N=94**

1	ja	63%
2	nee	25%
3	weet niet	13%

- 5** In hoeverre vervult uw organisatie momenteel een dergelijke coördinerende rol? **N=94**

1	in sterke mate	32%
2	enigszins	29%
3	nauwelijks	25%
4	helemaal niet → naar C8	15%

6 [Indien C5 = 1, 2, 3]

Heeft uw SWO behoefte aan ondersteuning bij het vervullen van een coördinerende rol? **N=81**

1	Ja, grote behoefte	7%
2	Ja, enigszins behoefte	46%
3	Nee, geen behoefte → naar C8	47%

7 [Indien C6 = 1 of 2:]

Welke soort ondersteuning bij het vervullen van de coördinerende rol zou u wensen, en –indien mogelijk – van wie? **N=38**

- 10x Informatie over nieuwe mogelijkheden/ methodieken/ ontwikkelingen op het gebied van bewegen voor ouderen en kwetsbare groepen / voorbeelden / in de vorm van foldermateriaal of advies/tips.
- 8x Gekwalificeerde docenten/scholing docenten
- 7x Financiële ondersteuning/ subsidie mogelijkheden
- 4x Hulp/info bij benadering moeilijk bereikbare ouderen
- 4x Samenwerken met collega instellingen/ sportorganisaties/ sportverenigingen
- 3x Meer eenheid/ samenhang in het beweegaanbod van SWO'
- 3x Op de hoogte houden van ontwikkelingen op inhoudelijk en beleidsmatig niveau/ landelijke ontwikkelingen/ informatie toesturen
- 2x Onderzoek naar belangstelling onder ouderen/ mogelijkheden
- 2x Provinciaal / landelijk orgaan
- 2x Ondersteuning van gemeente
- 2x Helpdesk bij vragen één centraal punt waar men terecht kan met vragen
- Goed toegankelijke website met downloadbare informatie
- Meer landelijke campagnes houden zodat er lokaal op ingespeeld kan worden
- Ondersteuning bij het regelen van sportzaal/ ruimtes
- Opzetten van een netwerk, sportservice
- Betere randvoorwaarden bieden

8 Als u uw eigen SWO vergelijkt met andere SWO's wat betreft coördinerende werkzaamheden met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen, schat u uw eigen organisatie dan in als ... **N=94**

1	Veel actiever	10%
2	Een beetje actiever	19%
3	Net zo actief	39%
4	Iets minder actief	10%
5	Veel minder actief	11%
6	Weet niet	12%

- 9** Als u uw eigen SWO zou moeten typeren naar de voortvarendheid waarmee nieuwe coördinerende taken worden opgepakt met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen, is uw SWO dan een: **N=94**

1	Koploper	9%
2	Trendvolger	52%
3	Achterblijver	17%
4	Weet niet	10%
5	Niet van toepassing: geen coördinerende taken	13%

D Wmo

- 1** Op 1 januari 2006 treedt de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in werking. Wordt uw organisatie naar uw mening voldoende betrokken bij de gemeentelijke plannen voor maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wmo? **N=94**

1	Ja	62%
2	Nee	25%
3	Weet niet	14%

- 2** Hoe zal volgens u de invoering van de Wmo op langere termijn uitpakken voor het aanbod van beweegactiviteiten voor ouderen door uw SWO? **N=93**

1	Positief	27%
2	Maakt geen verschil	27%
3	Negatief	10%
4	Weet niet	37%

- 3** Ziet u in het kader van de Wmo een grotere noodzaak om richting de gemeente het belang van welzijnswerk gezamenlijk met andere organisaties (die zich bezighouden met beweegactiviteiten) uit te dragen? **N=91**

1	Ja, zeker	53%
2	Ja, waarschijnlijk	31%
3	Nee, evenveel	13%
4	Nee, juist minder	1%
5	Weet niet	2%

- 4 Ziet u in het kader van de Wmo een grotere noodzaak om als SWO een coördinerende rol te vervullen dan voorheen op het gebied van beweegactiviteiten voor ouderen? **N=90**

1	Ja, zeker	34%
2	Waarschijnlijk wel	38%
3	Nee, evenveel	27%
4	Nee, juist minder	1%

- 5 Hieronder staat weer een aantal mogelijke rollen van uw SWO, wat betreft de samenwerking in een lokaal netwerk met betrekking tot beweegactiviteiten voor ouderen. Wilt u nu aangeven welke rollen u verwacht voor uw SWO na de invoering van de Wmo. U kunt weer maximaal twee antwoorden kiezen die samen het beste uw rol weergeven. **N=89**

1	regievoerder / coördinator	58%
2	lobbyist / belangenbehartiger	24%
3	motivator	21%
4	bemiddelaar	11%
5	waarnemer	5%
6	uitvoerder	47%
7	plannenmaker	10%
8	facilitator	16%
9	geen van deze	0%

- 6 Stel dat de gemeentelijke bijdrage voor activiteiten van uw SWO afneemt, welke reële mogelijkheden ziet u dan naast de Wmo voor uw SWO om beweegactiviteiten voor ouderen te blijven bekostigen? **(meerdere antwoorden mogelijk) N=89**

a)	meer marktgericht werken	38%
b)	afspraken met zorgverzekeraars maken	54%
c)	meer fondsen werven	32%
d)	hogere eigen bijdragen van deelnemers vragen	55%
e)	interne verschuiving van budgetten	19%
f)	geen reële mogelijkheden	85%
g)	anders, namelijk:	3%

- 32x Geen, weet nog niet.
- 3x niet van toepassing.
- Afspraken maken met bedrijven.
- Zo nodig hogere betaalbare bijdragen.
- Naar draagkracht innen.
- Het organiseren van cursussen voor meer draagkrachtige bv. Nordic Walking die geld opleveren om andere activiteiten goedkoper te maken.
- Kostendekkend werken.
- Fondswerving.

- Fondsen, giften, sponsors, zorgverzekeraars.
- Verhoging overheidssubsidies.
- T.z.t. zou ik daar aandacht aan besteden, momenteel krijgen wij geen extra budget om mbvo te organiseren. ik zou graag ideeën aangereikt krijgen bijv. door sportraad Zuid-Holland. het is af en toe goed om eraan herinnerd te worden.
- Bewegingsactiviteiten geaccepteerd krijgen als basisvoorziening in sociaal cultureel werk.
- Wij verzorgen geen activiteiten rechtstreeks. Wij organiseren wel informatiebijeenkomsten om het belang te onderstrepen.
- SWO heeft te weinig beroepsuren om hieraan aandacht aan te besteden
- Beroepskracht maar 10 uur werkzaam.

E Slot

1 Zijn er organisaties / andere SWO's die als voorbeeld dienen voor uw organisatie voor wat betreft hun activiteiten op het gebied van beweging voor ouderen? **N=88**

1	Ja	19%
2	Nee → naar E3	81%

2 Welke zijn dat? **N=15**

- Andere welzijnsorganisaties
- De collega Sportservicepunten van Sportservice Noord-Holland.
- Gemeente Den Haag Sport en Bewegen
- KBO
- Kunnen verschillende zijn, dat ligt er aan wat ik zoekt. Internet is hier het medium voor. Het zijn vaak andere welzijnsorganisaties in het land.
- Meer Bewegen Voor Ouderen Sportbuurtwerk
- NIZW / wens gemeente / overige SWO's in het algemeen
- Regionale SWO's
- Sport Fryslan
- Sportvereniging voor ouderen
- Sportverenigingen
- Stichting Welzijn Westland
- SWO Helmond PRIMO Noord-Holland
- Veenendaal
- We informeren wel bij andere SWO's en nemen hier en daar wat goede tips mee. Er is niet specifiek een SWO, die heel vernieuwend werkt.

3 Indien u opmerkingen heeft over dit onderwerp of deze vragenlijst dan kunt u deze hieronder invullen. **N=19**

- Collega SWO, andere gemeente ondervindt dezelfde problemen qua financiën.
- Deze scores geven een wat vertekend beeld omdat de bewegingsactiviteiten in de gemeente uitgevoerd worden door een aparte stichting. Samenwerking is er wel op gezondheidsaanbod en Galmproject.
- Een aantal vragen waren niet echt van toepassing op een kleine landelijke gemeente (hier zijn nauwelijks allochtonen te vinden); ik miste de mogelijkheid om n.v.t. in te kunnen vullen.
- Helaas weet ik niet alle antwoorden, met name die over budgetten. Aangezien je toch iets in moet vullen is dit antwoord niet betrouwbaar.
- Ik denk dat u ondersteuning kunt geven door de SWO goed op de hoogte te houden van uw mogelijkheden. De SWO's die op dat moment gebruik willen maken van uw kennis, weten u dan te vinden.
- Ik moest bij verschillende vragen het antwoord: "weet niet" invullen omdat wij sinds 1 september samen zijn gegaan met een andere welzijnsorganisatie uit Culemborg, dit vraagt veel energie.
- Persoonlijk heb ik mij nog niet zo verdiept in het WMO-verhaal. Wanneer u meer wilt weten over dit onderwerp, zou iemand anders (beleidsmedewerker o.i.) dit kunnen aanvullen, maar die weet weer niet veel over de sport en beweegactiviteiten.
- Sommige termen/namen van organisaties dekken niet de lokale situatie en is daarom moeilijk te beantwoorden
- Succes met de verwerking.
- Wij hebben alleen maatschappelijk werkers voor ouderen in dienst en geen activiteitenbegeleiders.
- Zijn er bij uw organisatie mogelijkheden om t.z.t. samen met ons een congres te organiseren in ons werkgebied?

Hartelijk dank voor uw medewerking!